

AMFORE DE TIP KAPITÄN II ÎN DACIA ROMANĂ*

Mircea Negru, Alexandru Bădescu, Romeo Avram

Abstract

Introduction

The study of amphorae in Roman Dacia is still at beginning. In last decades were published some articles and studies, but most part of these are still unpublished. In this article we present only the Kapitän. II type amphorae.

Typology

Type A.1. Popilian IV (1)

The body is shorter and more curved than usually. The rim is vertical and has a cant inside. The neck is shorter than usually. It has ears under the rim level at Răcari (8), Dierna (10), Gresia (11) and Tibiscum (12).

A.2.

A.2.1. Brukner XV, 163:70 (nos. 2-4)

The body is slight ovoid. The ears are over the level of rims. The rims are very small in diameter. The necks are cylindrical. One sample has conical hollow base.

A.2.2.

A.2.2.1. Kapitän II/ Zeest 79b/ Popilian 4/ Class 47/ Ostia VI/ Robinson M 237 (nos. 5-12)

The body is slight ovoid and has marked shoulder. The ears are over the level of rims. The rims are vertically with oblique inside edge. The necks are slight and conical.

They were dated at the end of 2nd and first half of 3rd century (5, 7, 11), first half of 3rd century AD (6), 2nd-3rd centuries AD (8), and between 240-245 AD (9), end of 3rd century AD (12), and from the end of 3rd century AD to the 4th century AD (10).

A.2.2.2. Zeest 79a/Brukner XV, 163:71 (nos. 13-17)

The long neck is almost cylindrical. Some of them have wall thinner than the all presented pieces (13-14, 16). They were dated at the end of 2nd century and first half of 3rd century AD (13-14), and in 2nd and 3rd centuries AD (15-17).

Bases of amphorae

B.1. (nos. 18-21)

B.1.1. (nos. 18-19)

Short curved cylindrical tubular base. Decorated with channels. They were dated at the end of 2nd century AD and first half of 3rd century AD (18) from the end of 3rd century AD to the 4th century AD (19).

B.1.2. (nos. 20-21)

Short cylindrical tubular base. They were dated at the end of 2nd century AD and first half of 3rd century.

B.2. (nos. 22-31)

B.2.1. (nos. 22-24)

Cylindrical tubular base. They were dated at the end of 2nd century AD and first half of 3rd century (22), 2nd-3rd centuries AD (24), and from middle of 3rd century to beginning of 4th century AD (23).

B.2.2. (nos. 25-31)

Slight little truncated hollow base. They were dated at the end of 2nd century AD to the first half of 3rd century AD (25, 27-30), first half of 3rd century AD (26), end of 3rd and beginning of 4th centuries AD (31).

B.3. (nos. 2, 32)

Truncated tubular base. They were dated at the end of 2nd century AD and first half of 3rd century AD (32) and in the 2nd-3rd century.

Conclusions

Area of discoveries. Routes

In Roman Dacia they were found especially in the Southern part, between the Lower Danube and Carpathians Mountains, and seldom inside or arch of Carpathians.

This kind of amphorae was discovered in the archaeological sites set on the Roman roads along the Danube (at Sucidava, Orlea, Gârla Mare, Dierna), limes transalutanus (at Crâmpoia, Gresia, Jidava and Râșnov), Olt River (at Slăveni, Romula, Enoșești-Acidava, Stolniceni-Buridava), Jiu River (at Răcari), and Timis River (at Tibiscum). It seems that they were transported by the sea and on the Danube until the points where the Roman roads began in the north. Also, we observe that they were mostly used to supply the Roman army.

Utility

Most part of researchers considered that this kind of amphorae was used for transport of wine, but other ones considered as unknown contains.

Chronology

In the Roman camps of limes transalutanus (5-6, 9, 11, 22, 25-27), and at Romula (1, 3-4, 13, 18, 20-21, 28-32) they were dated from the end of the 2nd century AD to the first half of the 3rd century AD. At the Slăveni Roman camp, on the limes alutanus, they were found in the level dated from 205 to 251 AD. At Jidava one fragment was found into a level dated between 240-245 (9). In others Roman camps they were dated in 2nd-3rd centuries AD (2, 8, 15-16, 24). The latest discoveries are from the end of 3rd century (12), middle of 3rd century AD and beginning of 4th century AD (23), and from the 3rd-4th centuries AD (10, 19).

Centers of production

As a general rule, the archaeologists observed that it is most frequent in Eastern Mediterranean area and less in the Western one. In this order, they were considered that were produced around the Aegean Sea and the western part of Asia Minor.

Studiul amforelor în Dacia romană este încă la început. În ultimele decenii au fost publicate unele articole și studii¹, dar cea mai importantă parte a acestei categorii de ceramică este încă inedită. În acest articol ne-am propus să prezentăm doar amforele de tip Kapitän II cunoscute în literatura de specialitate, precum și unele inedite².

Tipologia

Pentru o lungă perioadă de timp amforele de tip Kapitän II au fost

considerate ca aparținând unui singur tip, fără subtipurii și variante³. Forma lor este bine cunoscută: corp ovoidal înalt, buză verticală, gât cilindric și bază tubulară. Torțile sunt de obicei mai înalte decât nivelul buzei.

O analiză atentă arată că ele pot avea corpul mai mult sau mai puțin curbat, umărul mai mult sau mai puțin arcuit și baza de la cilindrică la conică. Aceste detalii ar putea fi utile în identificarea centrelor de producție.

* Articolul constituie varianta în limba română a celui din RCRFActa, 38, Abingdon, 2003, p. 209-214.

¹ Popilian 1974. – Popilian 1976. – Ardeș 1993.

² Suntem recunoscători Domnului Profesor Dr. Constantin C. Petolescu pentru permisiunea de a publica amforele descoperite în castrul roman de la Jidava.

³ Zeest 1960, p. 114. - Kăpitan 1972. - Brukner 1981, p. 185. - Peacock/Williams 1986, p. 193-194. - Dyzek 1999, p. 113. - Vilvorder/Symonds/Rekk 2000, p. 481.

Tipul A.1. Popilian IV (nr. 1)

Corpul bitronconic este scund și puternic bombat. Buza este verticală și are o canelură la interior. Gâtul este scurt. Torțile sunt sub nivelul buzei. Baza tubulară este verticală. Pe corp și pe gât prezintă caneluri. Pasta conține nisip și are culoarea cărămizie.

Unicul exemplar de acest tip, aproape intact, a fost descoperit la Romula⁴, unde a fost datat între sfârșitul secolului al II-lea p.Chr. și prima jumătate a secolului al III-lea p.Chr.

Tipul A.2. (nr. 2-17)

Acest tip conține amfore cu corpul ovoidal înalt. Diametrul maxim se află în partea superioară a corpului. Torțile sunt înălțate peste linia buzei. Gâtul și fundul pot fi cilindrice sau tronconice. Unele diferențe în forma gâtului și corpului pot fi criterii de împărțire în două subtipuri și câteva variante.

A.2.1. Brukner XV, 163:70 (nr. 2-4)

Corpul este ovoidal înalt. Torțile sunt înălțate peste nivelul buzei. Gura are diametrul mic. Gâtul este cilindric. Un exemplar are baza tronconică. Pasta conține nisip și mică. Culoarea este cărămizie.

Câteva exemplare de acest fel au fost găsite la Enoșești-Acidava (2)⁵ și Romula (3-4). Ele au fost datate de la sfârșitul secolului al II-lea p.Chr. până în prima jumătate a secolului al III-lea p.Chr. (3-4), respectiv în secolele II-III p.Chr. (2). Un exemplar similar a fost descoperit în Pannonia la Sirmium⁶.

A.2.2. (nr. 5-17)

Corpul este ovoidal înalt și are umărul marcat. Torțile sunt înălțate peste nivelul gurii vasului. Buza este verticală. Gâtul aproape cilindric este lung. Pot fi deosebite două variante.

A.2.2.1. Kapitan II/Zeast 79b/ Popilian 4/Class 47/ Ostia VI/Robinson M 237 (nr. 5-12)

Corpul este ovoidal înalt și are umărul marcat. Torțile sunt înălțate peste nivelul gurii vasului. Buza este verticală cu marginea oblică la interior. Gâtul este lung și tronconic. Pasta conține nisip (5, 8), nisip și mică (7, 11) sau nisip și pietricele (6). Unele dintre exemplarele prezentate au culoarea cărămizie (5-8, 11) și sunt arse complet (5-8, 11-12).

Fragmente din această variantă au fost descoperite la Crâmpoia (5), Jidava (6, 9), Romula (7), Răcari (8), Dierna (10)⁷, Gresia (11) și Tibiscum (12)⁸. Ele au fost găsite în interiorul castrelor romane, în barăci (6) sau în gropi (7). Diametrele gurii sunt cuprinse între 55 mm (7) și 73 mm (11). Aceste fragmente au fost datate la sfârșitul secolului al II-lea p.Chr. și în prima jumătate a secolului al III-lea p.Chr. (6), în secolele II-III p.Chr. (8), între 240-245 p.Chr. (9), la sfârșitul secolului al III-lea p.Chr. (12), respectiv la sfârșitul secolului al III-lea p.Chr. și în secolul al IV-lea p.Chr. (10).

Amfore din această variantă au mai fost descoperite în Moesia Inferior la Histria⁹, în Pannonia la Mursa¹⁰ și Aquincum¹¹, în Italia la Capo Ognino¹² și Ostia¹³, în Gallia la Bauvay¹⁴, în Grecia la Atena¹⁵, Corinth¹⁶, Olympia¹⁷ și Knossos¹⁸, și în nordul Marii Negre la Semenovska¹⁹.

A.2.2.2. Zeest 79a/Brukner XV, 163:71 (nr. 13-17)

⁷ Benea 1996, p. 91-93; 303, fig. 9A:1

⁸ Benea 2000, p. 435, fig. 1:1.

⁹ Suceveanu 2000, p. 173-174, pl. 84:7.

¹⁰ Brukner 1981, p. 185, pl. 163:69.

¹¹ Kelemen 1990, p. 177-178, fig. 7:6,7.

¹² Kăpitan 1972, p. 248, fig. 4.

¹³ Panella 1973, p. 596. - Panella 1970, pl. XXXIX: 544.

¹⁴ Vilvorder/Symonds, Rekk 2000, p. 481, fig. 3:1.

¹⁵ Robinson 1959, p. 106, pl. 28, M 237.

¹⁶ Slane 2000, fig. 14f.

¹⁷ Martin 2000, p. 429, fig. 1:4.

¹⁸ Hayes 1983, p. 155, fig. 25:26.

¹⁹ Zeest 1960, p. 114, nr. 79b, pl. XXXIII

⁴ Popilian 1976, p. 44, pl. XV:201.

⁵ Preda/Grosu 1993, p. 50, pl. VII:4.

⁶ Brukner 1981, p. 185, pl. 163:70,74.

Gâtul lung este aproape cilindric. Unele dintre ele au peretele mai subțire decât piesele precedente (13-14, 16). Diametrul gurii este cuprins între 70 mm (14) și 81 mm (16). Pasta conține nisip și mică (13-16), are culoarea cărămidie (13-16) și este complet arsă (13-16).

Aceste exemplare au fost descoperite la Romula (13), Jidava (14), Răcari (15-16) și Gârla Mare (17)²⁰. Cu excepția celui descoperit în *villa rustica* de la Gârla Mare, toate au fost găsite în fortificații romane. Ele au fost datate la sfârșitul secolului al II-lea p.Chr. și prima jumătate a secolului al III-lea p.Chr. (13-14), respectiv în secolele II-III p.Chr. (15-17).

Exemplare similare au fost descoperite în Moesia Inferior la Histria²¹, în Pannonia la Mursa²² și Dunapentele²³, și Aquincum²⁴, în Grecia la Atena²⁵, și în nordul Mării Negre la Pantikapaion²⁶.

Baze de amfore

În multe cazuri au fost descoperite doar fragmente din bazele unor astfel de amfore. Numai în câteva rânduri au fost găsite și amfore întregi, fapt pentru care este dificil să realizăm o corelare între bazele descoperite și amforele prezentate. Dar o tipologie a acestor baze ar putea fi un punct de plecare pentru cercetările viitoare în această direcție.

Fragmentele de baze pot fi clasificate în câteva tipuri și subtipuri. Toate provin din baze cilindrice sau tronconice.

Tipul B.1. (nr. 18-21) cuprinde două subtipuri.

B.1.1. (nr. 18-19)

Bază cilindrică scurtă decorată cu caneluri. Pasta conține nisip și mica, are

culoarea cărămidie și a fost arsă complet (18). Fragmente de acest fel au fost găsite la Romula (18) și Dierna (19)²⁷. Ele au fost datate la sfârșitul secolului al II-lea p.Chr. și în prima jumătate a secolului al III-lea p.Chr. (18), respectiv la sfârșitul secolului al III-lea p.Chr. și în secolul al IV-lea p.Chr.

B.1.2. (nr. 20-21)

Bază cilindrică scurtă. Pasta conține nisip și mică, are culoarea cărămidie și a fost arsă complet. Baze de această formă au fost descoperite la Romula, unde au fost datate la sfârșitul secolului al II-lea p.Chr. și în prima jumătate a secolului al III-lea p.Chr.

Tipul B.2. (nr. 22-31) cuprinde două subtipuri.

B.2.1. (nr. 22-24)

Bază cilindrică. Pasta de culoare cărămidie a fost complet arsă. Diametrul este în jur de 80 mm (22).

Aceste fragmente au fost descoperite la Jidava (22), Colonești-Mărunței (23)²⁸ și Ampelum (24)²⁹. Ele au fost datate la sfârșitul secolului al II-lea p.Chr. și în prima jumătate a secolului al III-lea p.Chr. (22), în secolele II-III p.Chr. (24), respectiv de la mijlocul secolului al III-lea p.Chr. până la începutul secolului al IV-lea p.Chr. (23).

O amforă cu bază asemănătoare a fost descoperită în Italia la Ostia³⁰.

B.2.2. (nr. 25-31)

Bază puțin tronconică. Pasta conține nisip și mică (25-30). Ardere completă (29) sau incompletă (30). Culoare cărămidie (25-28, 30).

Fragmentele de amfore au fost descoperite la Jidava (25-27) și Romula (28-31). Ele au fost datate la sfârșitul secolului al II-lea p.Chr. și în prima jumătate a secolului

²⁰ Stîngă 1998, p. 35, fig. 8:7.

²¹ Suceveanu 2000, p. 173-174, pl. 84:5.

²² Brukner 1981, p. 185, pl. 163:71.

²³ Kelemen 1990, p. 177, fig. 7:1.

²⁴ Kelemen 1990, p. 177, fig. 7:4.

²⁵ Robinson 1959, p. 69, pl. 15, K 113.

²⁶ Zeest 1960, p. 78, fig. 79a, pl. XXXIII.

²⁷ Benea 1996, p. 91-93, fig. 9A:3.

²⁸ Bichir 1984, p. 39, pl. XXV:11.

²⁹ Lipovan 1994, p. 229, pl. II:4.

³⁰ Panella 1970, pl. XXXIX:545.

al III-lea p.Chr. (25, 27-30), în prima jumătate a secolului al III-lea p.Chr. (26), respectiv la sfârșitul secolului al III-lea și începutul secolului al IV-lea p.Chr. (31)³¹.

Exemplare similare au fost găsite în Pannonia la Aquincum³², în Britannia la Colchester³³ și în Italia la Capo Ognina³⁴.

Tipul B.3. (nr. 2, 32)

Bază tronconică. Pasta conține nisip și mică. Ardere completă. Culoare cărămizie (32). Două exemplare au fost găsite la Enoșești-Acidava (2) și Romula (32). Ele au fost datate la sfârșitul secolului al II-lea p.Chr. și în prima jumătate a secolului al III-lea p.Chr. (32), respectiv în secolele II-III p.Chr. (2).

Un exemplar similar a fost găsit la Sirmium³⁵ în Pannonia.

Conform literaturii de specialitate, alte amfore au fost găsite la Slăveni³⁶, Sucidava³⁷, Cioroiu Nou³⁸, Râșnov³⁹, Potaissa⁴⁰, Izîmșa⁴¹, câteva exemplare existând și în Muzeul Național de Istorie a Transilvaniei din Cluj⁴².

Concluzii

Aria descoperirilor. Rute

În Dacia romană amforele de tip Kapitan II au fost descoperite în special în partea de sud, între Dunărea de Jos și Munții Carpați, și rareori în interiorul arcului carpatic.

Acest tip de amfore a fost descoperit în situri arheologice din apropierea drumurilor romane amplasate de-a lungul

Dunării (Sucidava, Orlea, Gârla Mare, Dierna), a *limes-ului transalutanicus* (Crâmpoia, Gresia, Jidava și Râșnov), râurilor Olt (Slăveni, Romula, Enoșești-Acidava, Stolniceni-Buridava), Jiu (Răcari) și Timiș (Tibiscum). Se pare că ele erau transportate pe mare și pe Dunăre până la punctele de unde drumurile romane porneau spre nord. De asemenea, observăm că ele erau, de cele mai multe ori, folosite pentru aprovizionarea armatei romane. Majoritatea lor au fost găsite în fortificații romane, puține în așezările civile ale acestora (Enoșești-Acidava, Buridava, Tibiscum) și în așezările rurale (Colonești-Măruntiei, Cioroiu Nou și Orlea).

Utilitatea

Cea mai mare parte a cercetătorilor au considerat că amforele de acest tip au fost folosite pentru transportul vinului⁴³, dar alții cred că unele aveau conținut necunoscut⁴⁴.

Cronologia

În castrulele romane de pe *limes transalutanicus* (5-6, 9, 11, 22, 25-27) și la Romula (1, 3-4, 13, 18, 20-21, 28-32) ele au fost datate la sfârșitul secolului al II-lea p.Chr. și în prima jumătate a secolului al III-lea p.Chr. La Slăveni, pe *limes alutanicus*, acestea au fost găsite în nivelul datat între anii 205 și 251 p.Chr. La Jidava, un fragment a fost găsit în nivelul datat între anii 240-245 p.Chr. (9). În alte castrule romane, ele au fost datate în secolele II-III p.Chr. (2, 8, 15-16, 24). Ultimele descoperiri sunt de la sfârșitul secolului al III-lea p.Chr. (12), mijlocul secolului al III-lea p.Chr. și începutul secolului al IV-lea p.Chr. (23), respectiv din secolele III-IV p.Chr. (10, 19).

Centre de producție

Ca o regulă generală, arheologii au observat că amforele de acest tip sunt frecvente în Mediterana orientală și relativ

³¹ Bichir 1988, p. 107-108.

³² Kelemen 1990, p. 181, fig. 8:20.

³³ Vilvorder/Symonds/Rekk 2000, p. 481, fig. 3:2.

³⁴ Kăpitan 1972, p. 248, fig. 4.

³⁵ Brukner 1981, p. 185, pl. 163:74.

³⁶ Popilian 1976, p. 44.

³⁷ Ibid.

³⁸ Ibid.

³⁹ Ibid.

⁴⁰ Benea 2000, p. 435.

⁴¹ Ibid.

⁴² Popilian 1976, p. 44.

⁴³ Panella 1972, p. 93. - Panella 1973, p. 599. - Laubenheimer 1990, p. 141. - Dyczek 1999, p. 113. - Lemaitre 2000, p. 476. - Martin 2000, p. 429.

⁴⁴ Peacock/Williams 1986, p. 194. - Tyers 1996, p. 102.

rare în cea occidentală⁴⁵. În concluzie, ei consideră că au fost produse în jurul Mării Egeee⁴⁶, pe coasta de vest a Asiei Mici⁴⁷ și în regiunea din estul Mării Mediterane⁴⁸. În acest moment, noi subscriem la aceste opinii, dar considerăm că un rol decisiv îl vor avea viitoarele analize chimice și petrologice⁴⁹, care vor confirma ori nu opiniile prezentate.

BIBLIOGRAFIE

Ardeț 1993

A. Ardeț, *Amfora romană în Banat, Tibiscum* 8, 1993, p. 95-140.

Benea 1996

D. Benea, *Dacia sud-vestică în secolele III-IV* (Timișoara 1996).

Benea 2000

D. Benea, *Les amphores de Tibiscum. Les relations commerciales entre la Dacie et les territoires de la Méditerranée Orientale*, RCRF Acta 36, 2000, p. 435-438.

Bichir 1984

Gh. Bichir, *Geto-dacii din Muntenia în epoca romană*. Biblioteca de Arheologie 20, (București 1984).

Bichir 1988

Gh. Bichir, *Continuitatea în Dacia după retragerea romană. Așezarea din sec. III-IV de la Stolniceni-Rîmnicu Vîlcea* (Buridava romană), *Thraco-Dacica* 9, p. 107-108, (București 1988).

Brukner 1981

O. Brukner, *Rimska keramika u Jugosloven delu provincije Dolnje Pannonije* (Beograd 1981).

Dyczek 1999

P. Dyczek, *Amfory rzymskie z obszaru dolnego Dunaju* (Warsawa 1999).

Empereur 1986

J.Y. Empereur, *Les amphores complètes du musée gréco-romain d'Alexandrie: importations et productions locales*, în J. Empereur / Y. Garlan, *Recherches sur les amphores grecques*. Actes Coll. Internat. CNRS, Athènes 10-12 Septembre 1984. Bull. Corr. Hellénique Supl. 13 (Paris 1986).

Empereur/Picon 1989

J. Empereur, M. Picon, *Les régions de productions d'amphores impériales en Méditerranée orientale*, în M. Lenoir/D. Mancorda/C. Panella (ed.), *Amphores romaines et histoire économique: dix ans de recherche*. Actes Coll. Sienne, 22-24 mai 1986. Collect. École Française Rome 114 (Rome 1989).

Hayes 1983

J.W. Hayes, *The Villa Dionysos Excavations, Knossos: The pottery*. Annu. British School Athens 78, 1983.

Kapitän 1972

G. Kapitän, *Le anfore del relitto romano di Capo Ognina (Siracusa)*, Collection de l'école française de Rome 10, 1972, p. 243-252.

Kelemen 1990

M. H. Kelemen, *Roman Amphorae în Pannonia III*. Acta Arch. Acad. Scien. Hungaricae 42, 1990, p. 147-193.

Laubenheimer 1990

F. Laubenheimer, *Le temps des amphores en Gaule. Vins, huiles et sauces* (Paris 1990).

Lemaître 2000

S. Lemaître, *Les importations d'amphores de Méditerranée orientale à Lyon au IIIe siècle ap. J.-C.*, RCRF Acta 36, 2000, p. 467-476.

Lipovan 1994

I.T. Lipovan, *Chiupuri și ulcioare romane de la Ampelum, Apulum XXXI*, 1994, p. 229 urm.

Martin 2000

A. Martin, *Amphorae at Olympia*, RCRF Acta 36, 2000, p. 427-433.

Otschar 1993

U. Otschar, *Produkte aus Ephesos in alle Welt ?* Ber. Mat. Österr. Arch. Inst. 5 (Wien 1993).

Panella 1970

⁴⁵ Peacock/Williams 1986, p. 193. - Tyers 1996, p. 102.

⁴⁶ Vilvorder/Symond/Rekk 2000, p. 481

⁴⁷ Empereur 1986, p. 398 (Milet); Panella 1972, p. 92; Panella 1973, p. 598; Laubenheimer 1990, p. 141; Otschar 1993, p. 46-52 (Ephesus).

⁴⁸ Lemaître 2000, p. 473.

⁴⁹ Pentru comentarii și rezultate ale analizelor vezi Vilvorder/Symond/Rekk 2000, p. 481; Tomber/Dore, p. 109; Empereur / Picon 1989, p. 233; Peacock / Williams 1986, p. 194-195.

C. Panella, Anfore, Ostia II, Studi miscellanei 16, 1970, p. 102-156.

Panella 1972

C. Panella, Annotazioni în margine alle stratigrafie delle terme Ostiensi del nuotatore, Coll. De l'Ecole Francaise de Rome 10, 1972, p. 69-106.

Panella 1973

C. Panella, Appunti su un gruppo di anfore della prima, media e tarda età Imperiale, Ostia III, Studi miscellanei 19, 1973, p. 460-633.

Panella 1977

C. Panella, Anfore, Ostia IV, Studi miscellanei 23, 1977, p. 117-264.

Peacock/Williams 1986

D. P. S. Peacock/D. F. Williams, Amphorae în Roman economy (London 1986).

Popilian 1974

Gh. Popilian, Contribution à la typologie des amphores romaines découvertes en Olténie (IIe-IIIe siècles de n.è.), Dacia, NS, 18, 1974, p. 137-146.

Popilian 1976

Gh. Popilian, Ceramica romană din Oltenia (Craiova 1976).

Preda/Grosu 1993

C. Preda/A. Grosu, Cercetările arheologice din aşezarea civilă a castrului roman de la Enoşesti-Acidava (Piatra-Olt, jud. Olt), Arhivele Olteniei 8, 1993, p. 43-57.

Robinson 1959

H. Robinson, The Athenian Agora V (Princeton 1959).

Slane 2000

K. Slane, East-West trade în fine wares and commodities: the view from Corinth, RCRF Acta 36, 2000, p. 299-312.

Stîngă 1998

I. Stîngă, Locuirea romană rurală de la Gârla Mare, jud. Mehedinţi, Drobeta VIII, 1998.

Suceveanu 2000

A. Suceveanu, La céramique romaine des I er – III e siècle ap. J. – C. Histria X (Bucarest 2000)

Tomber/Dore 1998

R. Tomber, J. Dore, The National Roman Fabric Reference Collection (London 1998).

Tyers 1996

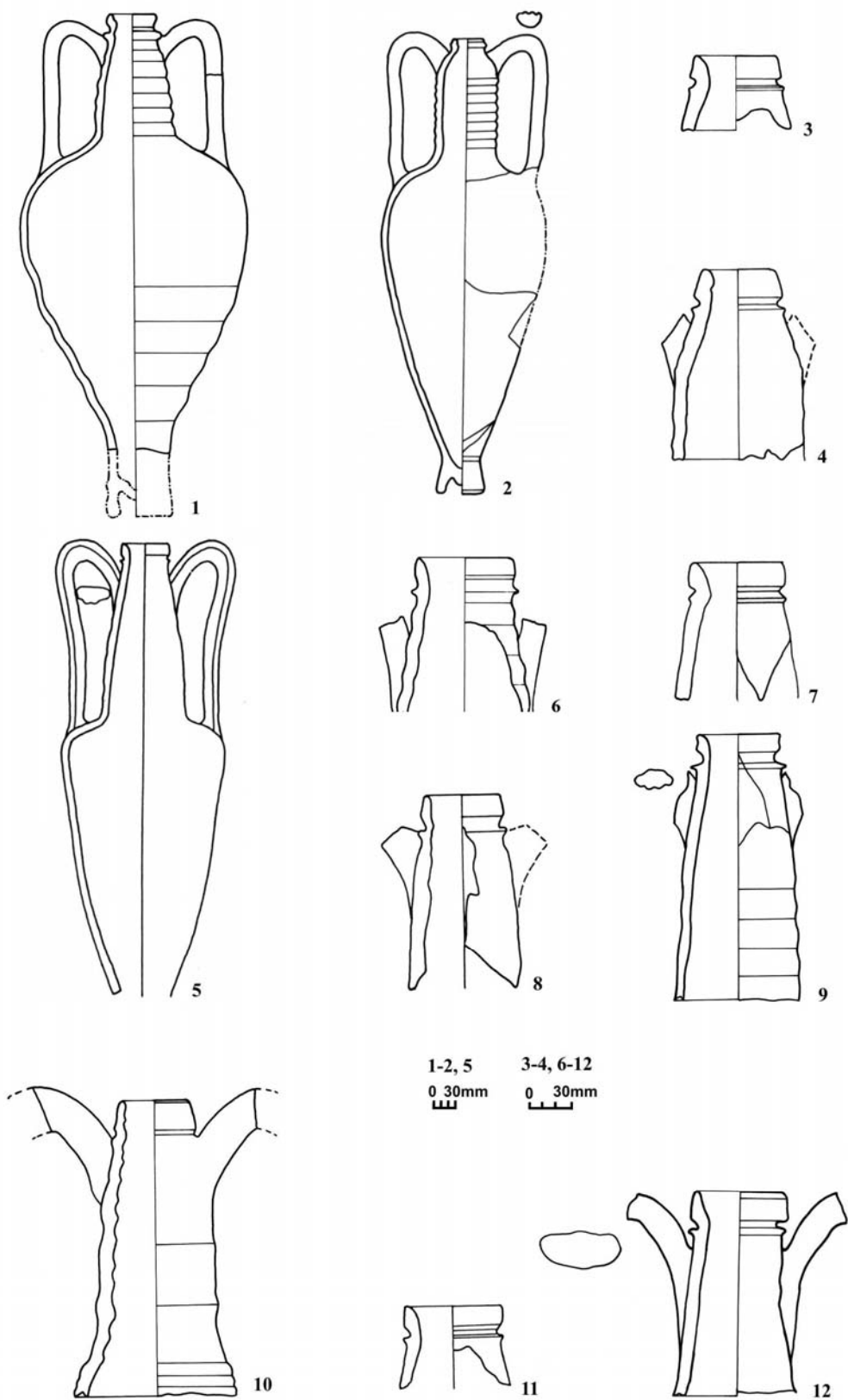
P. Tyers, Roman Pottery în Britain (London 1996).

Vilvorder/Symonds/Rekk 2000

F. Vilvorder/R. P. Symonds/S. Rekk, Les amphores orientales en Gaule septentrionale et au sud-est de la Grand Bretagne, RCRF Acta 36, 2000, p. 477-486.

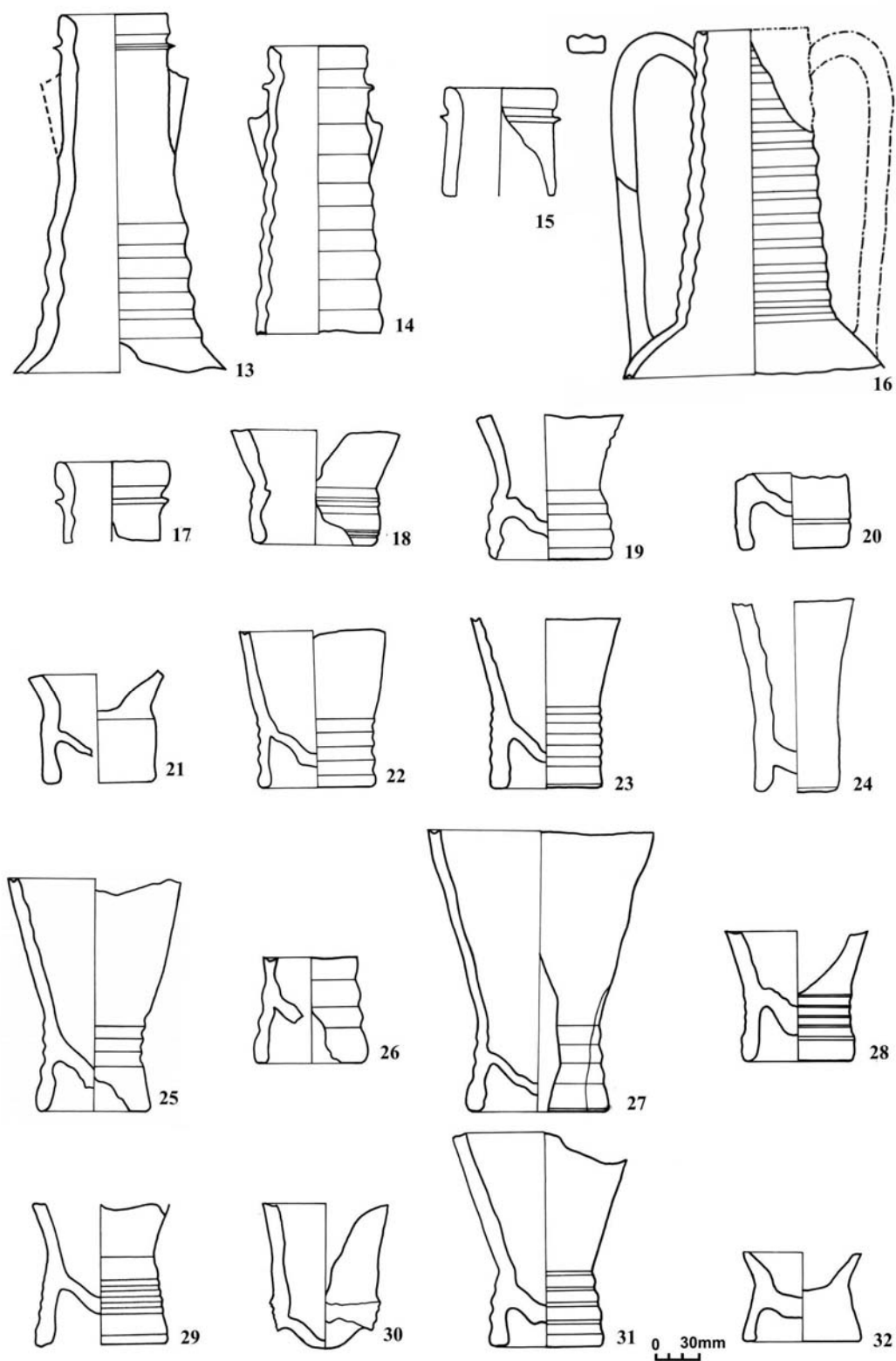
Zeest 1960

I. Zeest, Keramiceskaia Tara Bospora, Materiali i issledovania po arheologii SSSR 83 (Moskva 1960).

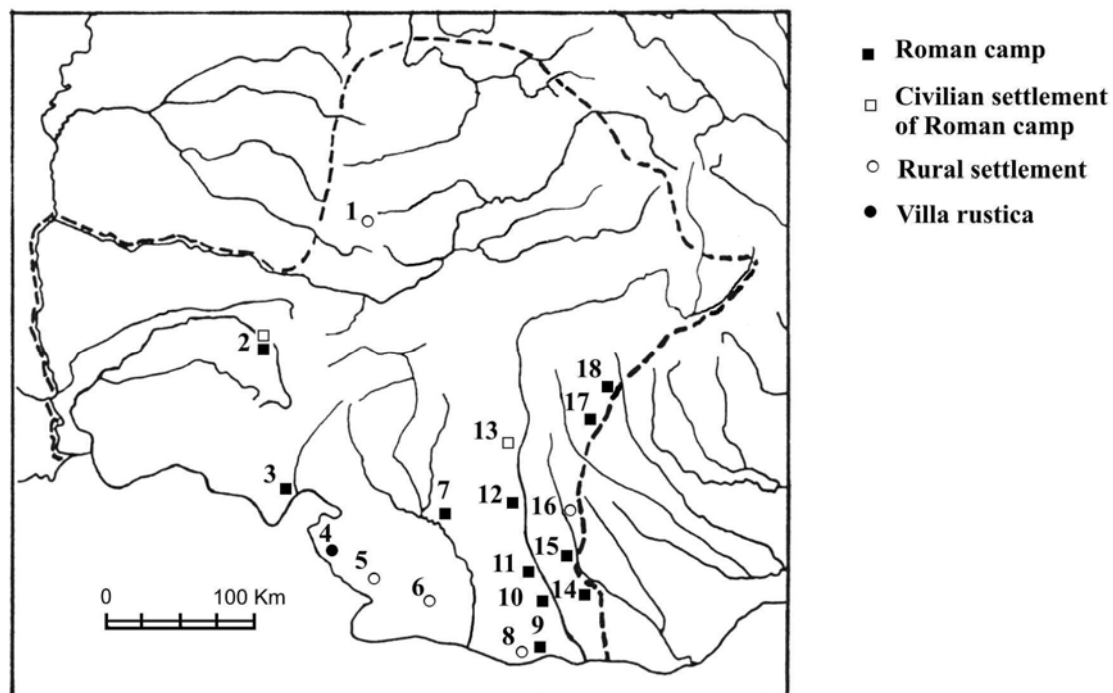
Plansa 1: Amfore de tip Kapitän II descoperite în Dacia romană

Plate 1: Kapitän II type amphorae discovered in Roman Dacia

Plansa 2: Amfore de tip Kăpitan II descoperite în Dacia romană

Plate 2: Kapitän II type amphorae discovered in Roman Dacia

Plansa 3: Harta descoperirilor. 1 Ampelum. - 2 Tibiscum. - 3 Dierna. - 4 Gârla Mare. - 5 Izîmşa. - 6 Cioroiul Nou. - 7 Răcari. - 8 Orlea. - 9 Sucidava. - 10 Slăveni. - 11 Romula. - 12 Enoşeşti Acidava. - 13 Buridava. - 14 Gresia. - 15 Crâmpoia. - 16 Coloneşti-Mărunţei. - 17 Jidava. - 18 Râşnov

Plate 3: Map of discoveries. 1 Ampelum. - 2 Tibiscum. - 3 Dierna. - 4 Gârla Mare. - 5 Izîmşa. - 6 Cioroiul Nou. - 7 Răcari. - 8 Orlea. - 9 Sucidava. - 10 Slăveni. - 11 Romula. - 12 Enoşeşti -Acidava. - 13 Buridava. - 14 Gresia. - 15 Crâmpoia. - 16 Coloneşti-Mărunţei. - 17 Jidava. - 18 Râşnov.